

ADANA BİLİM VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ

(06.06.2018 Tarihli ve 18/3 Sayılı Senato Kararında Kabul Edilmiştir.)

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1- (1) Bu yönergenin amacı; Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesinde etik ilke ve değerleri yerleştirmek, Üniversite personelinin görevlerini ve hizmeti yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, eğitim ve öğretimde, bilimsel araştırma faaliyetlerinde, birimler ve bireyler arası ilişkilerde etik ilkelere uyulmasını sağlamak, mevcut ilke ve kurallar doğrultusunda görüş bildirmek, gerektiğinde yenilerini oluşturmak, akademik çevrelerde etik ilkeler konusunda farkındalığı artırmak ve bunların uygulamalarına ait ilkeleri saptamak amacıyla kurulan Üniversite Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun yapısı, görevleri ile çalışma usul ve esaslarını belirlemektir.

Madde 2- (1) Bu Yönerge; Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi personelinin görevlerini ve hizmeti yürütürken uymaları gereken etik davranış ilke ve kuralları ile Üniversite Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun yapısını, görev ve sorumluluklarını, çalışma biçimini, başvuru ve etik değerlendirme süreçlerine ilişkin konuları kapsar.

Dayanak

Madde 3- (1) Bu yönerge, 2547 sayılı Kanununun 42. ve 65.maddeleri ile Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- (1) Bu yönergede geçen;

Üniversite : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesini,

Rektör : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Rektörünü,

Senato : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Senatosunu,

Kurul : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunu,

Başkan : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Başkanını

Birim : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesine bağlı bütün akademik ve idari birimleri,

Üye : Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Üniversite Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Kurulu üyesini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Üniversitenin Temel Etik Değerleri ve İlkeleri

Üniversitenin Temel Etik Değerleri

Madde 5 - Üniversite; tüm üyelerinin bireysel onurunu ve kimliğini, mesleki saygınlığını tanır. Eğitim-öğretim, hizmet ve toplumla ilişkilerde üniversite yaşamının ve akademik faaliyetin evrensel etik ilkelerinin en vazgeçilmez değerler zinciri olduğuna inanır. Doğruluk, dürüstlük, objektiflik, insan onuruna, emeğine ve insan haklarına saygı, adalet, ayrımcılık yapmama, akademik özgürlük, sorumluluk, yasallık, güvenilirlik, bilimsel kuşkuculuk, dikkatlilik, eleştirel bakış, yeni kavramlara açık olma, fikri mülkiyet haklarına saygı, koruma ve çevreye duyarlılık bu ilkelerin temelini oluşturur. Bilimsel araştırmalarda bilimsel disipline bağlılık, tarafsızlık, yaşam ve çevreye saygı, zarar vermeme, olası zarar ve riskler konusunda tüm ilgilileri bilgilendirme, araştırmalara özgür irade ile katılma, insan ve topluma karşı sorumluluk gibi etik ilkelere uyum esastır.

Eğitimde; öğretim elemanları profesyonellik, sorumluluk, adalet, eşitlik ilkeleri çerçevesinde etkili ve güvenli bir eğitim ortamı sağlamak, tarafsız ve nesnel değerlendirme yapmak durumundadır. Yerleşke yaşamında; yönetimde, yönetilmede, bireylerin ve ürünlerin değerlendirilmesinde, sınavlar, jüri üyelikleri, proje performans ve başvuruların değerlendirilmesinde, hakemlik ve editörlükler gibi bireysel ve kurumsal ilişkilerin yürütülmesinde, Üniversitenin temsil edildiği her ortamda ve kamuya açık diğer hizmet ve etkinliklerin yerine getirilmesinde tüm üniversite personelleri temel etik ilke ve kurallarını benimser.

Etik İlkeleri

Madde 6 – Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi akademik ve idari personeli ile öğrenci ve paydaşları, eğitim- öğretim, hizmet ve diğer faaliyetlerinde, birimler ve kişiler arası ilişkilerinde aşağıdaki etik ilke ve kurallara uyar.

(1) Genel Etik İlkeleri;

- a) İnsana saygı, insan hak ve özgürlüklerine saygı temel prensip kabul edilir.
- b) Dil, köken, renk, bedensel özellikler, cinsiyet, cinsel yönelim, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri özellikleri nedeniyle kişiler arasında ayırım yapılmaz. Farklılıklara hoşgörü ile yaklaşılır.
- c) Dürüstlük, doğruluk ve açıklık esastır.
- d) Üniversitede her konunun özgürce tartışılmasına özen gösterilir.
- e) Üniversitedeki her personel, görevlerini hak ve sorumluluklarının bilinci içerisinde yapar.
- f) Görev ve sorumluluklar sevgi, saygı, nezaket ve dayanışma içinde yerine getirilir.
- g) Görevin kendine özgü amaçlarına uygun olarak işin kaliteli yapılmasına, bütün faaliyetlerde, tutum ve davranışlarda üniversitenin saygınlığının korunmasına çalışılır.
- h) Çevreye ve topluma karşı duyarlılık gösterilir, alınan kararlarda ve yapılan işlerde insanlık yararı göz önünde tutulur.
- i) Üniversitenin olanakları kişisel çıkarlar için kullanılmaz.

(2) Yönetim Etik İlkeleri;

- a) Yönetimde, birlikte yönetim anlayışına göre hareket edilir. Görev ve sorumluluklar dayanışma içinde paylaşılır. Çalışanların karar alma sürecine katılımlarının sağlanmasına önem verilir.
- b) Yasa ve yönetmeliklerde belirtilen hükümlerin dışında personel arasında ayırım yapılmaz.
- c) Öğretim elemanlarının, yönetimle ilgili konularda ve uygulamalarda, katıldıkları kurullarda ve toplantılarda ceza korkusu duymadan görüşlerini özgürce belirtmeleri saygıyla karşılanır.
- d) Nüfuz ve güç kullanma, özlük haklarını engelleme gibi baskı yöntemleri uygulanmaz.
- e) Üniversitenin bütün kurul ve komisyon toplantılarında alınan kararlara önem verilir ve bu kararlar uygulamaya konulur.
- f) Bilimsel faaliyetler desteklenerek özendirilir, akademik liyakate, deneyim ve emeğe saygı gösterilir.
- g) Üniversiteye eleman alımlarında, elemanların yükseltme ve atamalarında yasal sınırların dışına çıkılmaz.
- h) Öğretim elemanlarının ve diğer personelin kurum içi veya kurum dışı görevlendirilmelerinde, ders dağılımlarında eşitlik ve hakkaniyet ilkelerine göre hareket edilir.
- i) Öğretim elemanları, çalışanlar ve öğrencilere hiçbir çıkar doğrultusunda yönlendirme yapılmaz, yasalarca verilmeyen görevleri yapmaları için zorlamada bulunulmaz.

(3) Akademik Etik İlkeleri;

- a) Öğretim elemanları, araştırmalarında bilimsel anlayış ve ölçütlere titizlikle uyarlar.
- b) Bir çalışmada, o çalışmaya gerçekten katkıda bulunmuş olan akademik personelin ismi yazılır.
- c) Öğretim elemanları, açıklanmış olan saatlerde derslerini, içeriklerine uygun olarak işlerler.
- d) Öğretim elemanları, danışmanlık görevlerini öğrenciler arasında ayırım yapmadan titizlikle yerine getirirler. Öğrencilerin problemlerinin çözümüne katkıda bulunurlar.
- e) Öğrenciye değer verilir, öğrencilerin farklı görüş, düşünce ve önerileri saygıyla karşılanır.
- f) Not takdirinde ve değerlendirmelerde öğrenciler arasında hiçbir ayırım yapılmaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Oluşumu, Görev

ve Sorumlulukları, Çalışma Esasları ve Başvuru Biçimleri

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Oluşumu

Madde 7- (1) Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu, ilgili birimlerden, hakkında etik ihlalinde bulduklarına dair kesinleşmiş adli ve idari karar bulunmayan profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından, 2 (iki) yıllık süreyle Rektör tarafından seçilen toplam 7 (yedi) öğretim üyesinden oluşur.

Madde 8 - (1) Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Başkanı ve üyeleri Rektör tarafından seçilir. Her bir bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulu başkanı kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesiyle birlikte başkan yardımcılığı görevi de sona erer.

Madde 9 - (1) Kurul üyelerinin görev süresi 2 (iki) yıldır. Görev süresi biten bir üye aynı usulle yeniden seçilebilir. Bir takvim yılı içinde mazeretsiz ve izinsiz olarak en az 3 (üç) toplantıya katılmayan veya en az 6 (altı) ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden sona erer. İstifa, emeklilik, tayin, görev süresinin tamamlanması, üyeliğin sona ermesi gibi nedenlerle boşalan üyeliklere aynı usulle yeniden üye seçilir.

Madde 10 – (1) Etik kurallarına aykırı eylemi tespit edilen etik kurulu üyesinin görevi, rektörün bu konudaki kararının kendisine tebliği ile sona erer.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Görevleri ve Sorumlulukları

Madde 11 - (1) Kurul, akademik etik ilkelerine uyulmasını sağlamak amacıyla bu yönergede verilen yetkileri kullanarak aşağıdaki görevleri yerine getirir:

- a) Üniversitenin akademik ve idari birimlerinde eğitim-öğretim araştırma ve hizmet faaliyetlerinin yanı sıra Üniversitenin toplumla ilişkilerinde ortaya çıkan etik sorunlarda, etik ilke ve kurallar doğrultusunda, yeterli ve inandırıcı kanıtlara dayalı değerlendirme yapar ve görüş bildirir,
- b) Kişilerin ve birimlerin yaptıkları iş ve işlemler ile karar ve uygulamalarında etik ilke ve standartlara ilişkin karşılaştıkları sorunlar hakkında yol gösterir,
- c) Etik ilke ve kurallarının uygulanmasını sağlar,
- d) Başvuru halinde araştırma projeleri ile ilgili inceleme yaparak, etik kurul raporu düzenler, araştırmalar yapılırken gerekli görüldüğünde etik açıdan araştırmaları denetler, etik dışı davranışlarla karşılaşılması durumunda uyarıda bulunur, gerektiğinde araştırmanın durdurulmasını isteyebilir,
- e) Etik ihlal iddialarını inceleyerek görüş bildirir,
- f) Herhangi bir birimde yaşanan etik bir sorun ya da ikileme ile ilgili olarak taraflardan birinin başvurusu halinde, konuyu ilgili mevzuat ve etik ilkeler doğrultusunda değerlendirir ve
- g) Bilimsel akademik, araştırma ve yayın etiği konularında ilgili birim ya da kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yaparak eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere rektöre önerilerde bulunabilir.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Çalışma Esasları

Madde 12- (1) Kurulun çalışma şekli aşağıdaki gibidir.

a) Kurul, Kurul Başkanının çağrısı üzerine gündemi görüşmek için üye tam sayısının salt çoğunluğuyla gerektiğinde toplanır. Başkanın bulunmadığı oturumlarda kurulun başkanlığını başkan yardımcısı yapar.

b) Kurul kararlarında salt çoğunluk esastır. Oy eşitliği halinde başkanın oyu yönünde karar verilir.

c) Kurulda görüşülen tüm konularda gizlilik esastır. Kurula sunulan dosyalardaki bilgi ve belgelerin gizliliği ve güvenliğinin korunmasından kurul, sekreteryaya, bilgisine başvuru alan ve görev alan herkes (uzman, raportör, bilirkişi vs.) sorumludur.

(2) Kurul üyeleri kendileriyle ve kendilerinin daha önce çalışma yaptıkları kişilerle ve etik ihlalinde bulunduğu iddia ettikleri kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

(3) Kurul çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş de alabilir.

(4) Etik ihlalinde bulunduğu iddia edilen kişinin, çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir. Ayrıca etik ihlal iddiasının hukuki anlam ve kapsamına ilişkin olarak bir hukukçu

bilirkişi de görevlendirilebilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.

(5) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporunu kendisine gönderilen formata uygun olarak hazırlayıp gönderirler. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en çok bir ay uzatılabilir.

(6) Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

- a) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,
- b) İlgilinin kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri,
- c) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
- ç) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

(7) Kurulun görüş ve öneri niteliğindeki kararları Rektörlük Makamına ve ilgili taraflara, başkan tarafından yazı ile bildirilir.

(8) Kurul inceleme ve değerlendirme sırasında başka kurum ve kuruluşlarla yapması gereken yazışmaları Rektörlük aracılığı ile yapar.

Kurul Sekretaryası

Madde 13- (1) Kurulun sekretaryası hukuk müşavirliği tarafından yürütülür.

(2) Kurula gönderilmiş tüm belgeler ve dosyalar ile değerlendirme sürecindeki tüm yazışmaların birer örneği ilgili mevzuatın öngördüğü sürece sekretarya tarafından saklanır.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna Başvuru, İşleyiş ve Değerlendirme

Madde 14- (1) Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna başvuru, başvuruların kabulü, işleyiş ve değerlendirme aşağıdaki gibidir.

- a) Başvuru konusu, etik ihlal iddiaları ile ilgili tüm bilgi ve belgeler, bilimsel araştırma ve yayın etiği kuruluna dilekçe ile iletilir. İsim ve imza bulunmayan başvuru dilekçeleri işleme konulmaz. Başvurunun Kurul kayıtlarına geçtiği tarih, başvuru tarihidir.
- b) Yargı organlarınca incelenmekte olan veya karara bağlanmış bulunan uyuşmazlıklar hakkında Kurula başvuru yapılamaz. İnceleme sırasında yargı yoluna gidildiği anlaşılan başvuruların işlemi sonlandırılır. Daha önce Kurulca incelenmiş şikâyet konusu, yeni kanıtlar gösterilmedikçe bir daha şikâyet konusu yapılamaz ve incelenemez.
- c) Başvurular, gerekli belgelerin teslim edilmesini izleyen ilk kurul toplantısında gündeme alınır ve en kısa sürede sonuçlandırılarak karara bağlanır. Gerektiğinde ek süre kullanılabilir.
- d) Kurul çalışmalarında ve kararlarında; yönetsel otorite, politika, destekleyici ve benzeri her türlü dış etkiden bağımsızlık, tarafsızlık ve gizlilik esastır.
- e) Kurul ilk incelemesini şekil yönünden yapar. Başvuru dosyasında eksiklik belirlenmişse, kurul belirleyeceği süre içerisinde başvuru sahibinden dosyanın tamamlanmasını ister. İlgili taraflar gerekçe göstererek süre uzatma talebinde bulunabilir. Zamanında tamamlanmayan dosyalar işlemde kaldırılır. Şekil yönünden tam başvuru dosyaları, esas yönünden incelenir ve karara bağlanır. Kurul, başvuruları yalnızca etik yönleri ile ele alır ve değerlendirir. Kurulun doğrudan cezai yaptırım yetkisi yoktur. Aldığı kararları Rektörlük Makamına bildirir.
- f) Kurul, hakkında etik ihlali başvurusu bulunan personele yazılı veya sözlü savunma yapma hakkı tanınır. Savunma hakkının kendilerine bildirildiği tarihten itibaren mazeret bildirmeden 15 gün içinde yanıt vermeyen bireyler savunma haklarından vazgeçmiş sayılırlar. Bu durumda Kurul eldeki mevcut bilgi ve kanıtlara dayalı olarak bir değerlendirme yapar ve görüş bildirir.

- f) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemlerde bulunduğu tespit edilen kişiler hakkında ilgili mevzuat uyarınca gerekli disiplin işlemleri ile diğer idari, hukuki ve cezai işlemler Rektörlük makamı tarafından yapılır.
- g) Kurul gerektiğinde incelediği bir konu ile ilgili olarak, kurul üyelerinden alt komisyon oluşturabileceği gibi, en az biri Kurul üyesi olmak üzere Üniversite içinden ve/veya dışından alt komisyon oluşturarak görüş talep edebilir. Üniversite içinden ve/veya dışından başka uzmanları da çalışmalara katılmak üzere davet edebilir ve /veya yazılı görüş alabilir. Alt Komisyonlar, Kurul tarafından kendilerine gönderilen dosya üzerindeki çalışmalarını belirlenen süre içinde tamamlayarak hazırladıkları raporu Kurul'da görüşülmek üzere başkanlığa sunarlar.
- h) Başvuru dosyası hakkındaki raportör görüşü ve/veya diğer uzman ya da alt komisyon raporları Kurul toplantısında değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alınır ve gerekçeli bir rapor hazırlanır. Sonuç paragrafında, karar ve /veya öneri açıkça yazılır. Sonuç raporu, toplantıya katılan üyelerin tamamı tarafından imzalanır. Karara karşı oy kullanan üyeler karşı oy gerekçelerini sonuç raporuna eklerler.
- i) Kurul kararı başvuru sahibine yazılı olarak iletilir. Etik Kurulu kararları öneri niteliğinde olup, Kurulun olumlu veya olumsuz görüşüne karşın yapılan uygulamalarda yasal sorumluluk, araştırmayı yapan araştırmacıya veya uygulayıcıya aittir.
- j) Sorun veya sorunlar akademik ve bilim etiği yönleri ile ele alınıp açıklığa kavuşturulur. Burada sorunun, eylem veya işlemin etik ilkelere uygun olup olmadığı incelenir. Kurul, incelenen konuya ilişkin ulusal ve uluslararası akademik etik ve bilim etiği düzenlemelerini, sözleşme, bildirme ve benzeri metinleri göz önünde bulundurur. Kurul, ulusal ve uluslararası metinlerde düzenlenmemiş bir sorunla karşılaştığında, bunu bir ilkeye bağlayabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Özel Hükümler

Sorumluluk

Madde 15 – Etik Kurul, danışma kurulu olarak görev yapar. Etik Kurul kararlarının yasal bağlayıcılık gücü yoktur. Kurul Üyeleri, vermiş olduğu kararlardan dolayı herhangi bir cezai ya da hukuki sorumluluk altına girmez.

Hüküm Bulunmayan Haller

Madde 16- Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan Yönerge

Madde 17- Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Senatosunun 03.09.2013 tarih ve 15/2 sayılı kararıyla kabul edilen “Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Etik Kurulu Yönergesi” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 18- (1) Bu Yönerge, Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Senatosu tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19- (1) Bu Yönerge hükümleri Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Rektörü tarafından yürütülür.